

13. 12. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Valorizace úrazových a pozůstalostních rent k 1. lednu 2024

V pravidelném termínu k začátku nového kalendářního roku budou navýšeny náhrady za ztrátu na výdělků (po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity) pro zaměstnance poškozené na zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (tzv. úrazové renty), jakož i náhrady nákladů na výživu pozůstalých (tzv. pozůstalostní renty) pro pozůstalé po zesnulých zaměstnancích. Valorizace rent přiznávaných podle pracovněprávních předpisů bude tentokrát skromná.

Míra valorizace tzv. úrazových a pozůstalostních rent se odvíjí od parametrů důchodového pojištění, od míry valorizace důchodů. Při valorizaci od ledna 2024 dojde ke zvýšení základní výměry důchodu o 360 Kč z 4 040 Kč na **4 400 Kč**. Procentní výměra důchodu se zvyšovat nebude. I u rent dojde ke **zvýšení o 360 Kč**.

Při určení výše renty se vychází z porovnání původního (průměrného) výdělku před vznikem škody (resp. již dříve valorizovaného, tedy z tzv. rozhodného výdělku) a současného aktuálního příjmu na zdraví poškozeného pracovníka, a to včetně jeho případného invalidního důchodu. (Přiznaný invalidní důchod proto náhradu snižuje. Renta totiž představuje rozdíl mezi součtem aktuálního příjmu a případného invalidního důchodu a původního výdělku.)

Invalidita a pobírání invalidního důchodu není podmínkou pro přiznání renty

Uznání invalidity a přiznání invalidního důchodu není nezbytnou podmínkou nároku na úrazovou rentu. Některé zdravotní postižení sice vyústí ve snížení pracovní schopnosti a snížení příjmu, ale nárok na invalidní důchod poškozenému nevznikne. To ho však nevyklučuje z nároku na rentu. - Ust. § 271b odst. 1 zákoníku práce říká, že náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu. (Ke snížení invalidního důchodu pro souběh s jiným důchodem, ani k výdělků zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím, se nepřihlíží.)

Ani pracovní neschopnost není podmínkou pro nárok na rentu

Ani pracovní neschopnost není nutnou podmínkou pro přiznání renty - podmínkou je zaměstnancem nezaviněný pokles výdělku v důsledku škody na zdraví vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Zpravidla poškozený zaměstnanec nějakou dobu marodí, ale nelze vyloučit ani případy, kdy nebude v dočasné pracovní neschopnosti.

Název renty, a to náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti má toto dlouhodobé opakující se peněžité plnění (vyplácené měsíčně) terminologicky odlišit od jiného nároku na zdraví poškozeného zaměstnance, a to náhrady za ztrátu na výdělků během pracovní neschopnosti podle ust. § 271a zákoníku práce. Náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti je dočasné plnění - peněžité odškodnění zaměstnance poskytované ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem (před vznikem škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání) a výší náhrady mzdy nebo platu (po dobu prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti) a výší

následně vypláceného nemocenského.

Principy valorizace

Renta (náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti) pak odčínuje škodu, která spoívá především v dlouhodobě resp. trvale sníženém výdělků nebo úplné ztrátě výdělků, protože se zdravotním handicapem musí člověk vykonávat méně náročnou a hůře placenou práci nebo pracovat nemůže vůbec. Tyto úrazové renty tedy dorovnávají invalidní důchod nebo příjem v novém hůře placeném zaměstnání na úroveň původního výdělků. Ovšem původní průměrný výdělek musí být průběžně valorizován s ohledem na nárůst platů a mezd i důchodů. [1]

V mnoha, ba většině případů se tak při valorizaci renty nepočítá se skutečným výdělkem, ale jakýmsi fiktivním, teoretickým výdělkem, tedy původním průměrným výdělkem, který už však byl v minulosti případně vícekrát valorizován. Hovoří se o rozhodném výdělkem.

Navazující valorizace a správný postup výpočtu

Aby renta byla správně vypočtena, musí se zohlednit všechny na sebe navazující valorizace od okamžiku, ke kterému byla prvotní výše renty stanovana. (Současně je potřeba pamatovat na to, že o dané procento nebo dané procento a danou pevnou částku se nezvyšuje samotná renta, ale původní průměrný výdělek.) Kdyby se v důsledku nesprávného početního postupu valorizovala jenom resp. přímo renta a ne průměrný výdělek, tak by renta byla valorizována méně, než je zaručeno valorizací, a poškozený by na tom proto trafil. (Nicméně při současné aktuální valorizaci k 1. lednu 2023 toto není podstatné, neboť **dochází k valorizaci toliko o pevnou částku, a tak je výsledek stejný, ať navýšení přičítáme rovnou k výši renty nebo k výši rozhodného výdělkem, který pak porovnáváme s dosahovaným výdělkem.**)

Aktuální valorizace k 1. lednu 2024

Aktuálně určuje nařízení vlády č. [338/2023](#) Sb., že se náhrada za ztrátu na výdělkem příslušející podle zákoníku práce upravuje tak, že průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělkem nebo zvýšený podle příslušných předpisů zvyšuje o 360 Kč.

Příklad:

Řekněme, že zaměstnanec měl před pracovním úrazem průměrný výdělek 30 000 Kč - t.j. v případě, že k úrazu došlo v nedávné době (od 1. června 2023, k němuž proběhla valorizace mimořádná[2]) - resp. měl výdělek nižší, ale ten byl postupně (v rámci předchozích valorizací) valorizován právě na 30 000 Kč, kdežto po úrazu má v méně placené profesi jen 17 000 Kč, a tak náhrada za ztrátu na výdělkem činí 13 000 Kč. Průměrný výdělek resp. rozhodný výdělek se zvyšuje na 30 360 Kč, takže renta na 13 360 Kč.

Koho se aktuální valorizace týká

Valorizovaná náhrada za ztrátu na výdělkem a náhrada nákladů na výživu pozůstalých, přísluší od 1. ledna 2024, pokud právo na tyto náhrady vzniklo před tímto dnem, tedy do 31. prosince 2023. Pokud na náhradu (rentu) vznikne nárok 1. ledna 2024 a později, bude se jich týkat až valorizace další následující.

Předchozí řádná valorizace a předchozí mimořádná valorizace

Poslední řádná valorizace s účinností k začátku nového kalendářního roku proběhla k 1. lednu 2023 na základě nařízení vlády č. [413/2022](#) Sb., a to prostřednictvím valorizace průměrného rozhodného

výdělku o 5,1 %, přičemž valorizované náhrady přísluší od 1. ledna 2023, pokud právo na náhrady vzniklo před tímto dnem, tedy do 31. 12. 2022.

Pak následovala mimořádná valorizace v průběhu kalendářního roku s účinností k 1. červnu 2023 na základě nařízení vlády č. [131/2023](#) Sb., a to prostřednictvím valorizace průměrného rozhodného výdělku o 2,3 % a 400 Kč, přičemž valorizované náhrady přísluší od 1. června 2023, pokud právo na tyto náhrady vzniklo před tímto dnem, tedy do 31. 5. 2023.

Příklad:

Pokud tedy nárok na rentu poškozenému vznikl např. k 1. únoru 2023, netýkala se ho řádná valorizace k 1. lednu 2023, ale až mimořádná valorizace od 1. června 2023. Jestliže průměrný výdělek zaměstnance před vznikem škody činil 35 000 Kč (a výdělek v novém zaměstnání jen 20 000 Kč), potom byla renta (náhrada za ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti) stanovena na 15 000 Kč. V rámci valorizace došlo ke zvýšení rozhodného výdělku o 2,3 % + 400 Kč, o 805 Kč a 400 Kč na 36 205 Kč. Jestliže zůstal stávající výdělek zaměstnance stejný, potom se renta zvýšila o 1205 Kč na 16 205 Kč.[\[3\]](#) Nyní k 1. 1. 2024 vzroste renta o 360 Kč na 16 565 Kč.

Valorizace též pro pozůstalé po zaměstnancích závislé na výživě od nich - vdovy, vdovce a sirotky

Na stejném principu valorizace průměrného rozhodného výdělku je postavena i valorizace rent pro pozůstalé, kterým byl zemřelý zaměstnanec povinován výživou - náhrad nákladů na výživu pozůstalých (ust. § 271h zákoníku práce). Při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých se rovněž vychází z průměrného výdělku zaměstnance zjištěného před jeho smrtí (případně již následně valorizovaného) s tím, že:

- 1) pokud zemřelý před svou smrtí poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu jedné osobě, pak náhrada nákladů na výživu pozůstalých činí 50 % uvedeného průměrného výdělku,
- 2) Pokud poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu více osobám, činí náhrada 80 % průměrného výdělku.

Je-li tedy více pozůstalých splňujících uvedenou podmínku (závislosti na výživě od zaměstnance), rozdělí se náhrada mezi ně. Náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých však nesmí úhrnem převýšit částku, do které by příslušela (samotnému) zemřelému zaměstnanci náhrada za ztrátu na výdělek (tedy jeho vlastní renta, kdyby nezamřel).

Od částek připadajících na jednotlivé pozůstalé se odečte důchod přiznaný pozůstalým z důvodu smrti zaměstnance (odečítá se tedy důchod vdovský, vdovecký či sirotčí). K případnému výdělků pozůstalých se přitom nepřihlíží.

Do kdy se renty vyplácejí

Náhrada na výživu pozůstalých se neposkytuje déle, než by příslušela náhrada za ztrátu na výdělek samotnému zemřelému, vyplácí se tedy nejdéle do měsíce, v němž by poškozený dosáhl věku 65 let. Nárok na rentu je jen po dobu, po kterou byl náleželo od zemřelého výživné. Nezaopatřené děti tak na ni ztrácí nárok, jakmile dosáhnou schopnosti se sami živit, např. dokončením studia.

Richard W. Fetter,

právník specializující se na pracovní právo a související kapitoly práva občanského

[1] S ohledem na snížení míry valorizace důchodů by asi bylo vhodné odvíjet míru valorizace náhrad nikoliv od nárůstu důchodů, ale průměrné mzdy.

[2] K tomu viz dále.

[3] Pro ilustraci shora řečeného: Kdybychom nesprávně valorizovali o dané procento a danou pevnou částku přímo výši renty, vzrostla by jen na 15 745 Kč.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)